

Előfizetési árak helyben és vidéken:

Egy évre	24 korona.
Fél évre	12 korona.
Negyed évre	6 korona.
Egy óra	2 korona.
Egyes szám ára	8 fillér.
Vidéken	10 fillér.

Megjelenik mindennap hétfőn és
o ünnep után való napon is. o

NAPLÓ

POLITIKAI NAPILAP.

HIRDETÉSI DIJAK:

Nyilttér sora: 50 fillér. — Üzleti hirdetések megállapodás szerint. — Apró hirdetések: Egy szó 4 fill., vastagabb betűvel 8 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal Jókai-utca 15. szám alatt van. — Kéziratokat o nem ad vissza a szerkesztőség. o

TELEFON-SZÁM: Szerkesztőség: 503.
Kiadóhivatal: 379.

Nemzetjog és felségjog.

Kolozsvár, január 4.

A valmy-i csata estején mondotta Goethe: „*Von hier und heute geht eine neue Epoche der Weltgeschichte aus, und ihr könnt sagen, ihr seid dabei gewesen.*“ Ugy tűnik föl nekünk, hogy egy új korszakelőestéjén állunk most mi is és egy új korszak alakulásának vagyunk kortársai mi is.

Kétség immár nem férhet hozzá: a király ma a budai várpalotában föl fogja oszlatni a képviselőházat. Ott lesz a kormány, mely ezt a tanácsot adta a királynak, ott lesz a kormány pártja, mely azt minden poklokon körösztil követi és ott lesz az ellenzék, mely egy nagy ügy érdekében összeforrott. Es diszmagyarban lesznek mind. Magyar tábornoki diszében a király, diszmagyarban a kormány, a szabadelvűpárt és az ellenzék, mind-mind, akik Isten és ember előtt felelősek azért, ami abban a budavári palotában a magyar alkotmánnyal történik. Jelent-e még valamit ez a magyar szabású diszruha? Bizonyára nem. Hiszen le kellene égni, le kellene rongyolódnia sokaknak testéről akkor. Pedig azt kívánjuk, hogy jelentsen valamit, hogy feszélyezzen sokakat, hogy emlékeztessen az ünnepélyes alkalomra, nehogy, — amitől jó sorsunk őrizzen meg — ott a király előtt tör-

jön ki az elkeseredés hangja, lobbanjon lángra a fölháborodás tüze.

A király az országgyűlést exlexben oszlatja föl. Távolyen tőlünk, hogy a király sértetetlen személyét zokszóval illessük azért a tényért, melyért az emberek előtt csak a kormányt lehet felelősségre vonni. Nem, a király alkotmányos államban valóban nem állhat az emberi igazságszolgáltatás elé azért, amit felelős tanácsadói cselekedtetnek vele.

A felelősség egészen és egész súlyával a kormányra és első sorban annak fejére nehezedik. És ennek a felelősségnek sulya alatt össze kell azoknak roppanniok. Annyi ereje még mindig volt, annyi ereje még mindig maradt a magyar alkotmánynak, hogy a rajta elkövetett sérelmet meg tudja tolni. Hiába veszi a kormány szájába a parlamentarizmus védelmének ígését, hasztalan állítja magát oda az alkotmány lángpallosu angyalaként, hiába őrli magára a nemzeti és szabadelvű köntöst: az alkotmány szántsándékkal való megsértésének nem lehet mentsége, nem lehet bocsánata. A német lovagrend vérengző és harácsoló lovagai keresztet köpönyegeket viseltek, hogy a babonás nép rajtuk ne üssön, nagymesterük ereklyetartót hordott páncélja fölött, hogy a jámbor hívők hozzá ne merjenek érni; Tisza István és lo-

vagjai is szent igékkel és szent jelvényekkel mennek vérengző és harácsoló utjukra.

Hogy a királynak van-e joga exlexben a képviselőházat föl-oszlatni, azt bőven megvitatták innen is, tulnan is és a kételey nincs még eloszlatta akkor, mikor a király ma hatalmi szavával élni fog ezzel a joggal. Hogy Deák Ferenc és az akkori magyar közvélemény és törvényhozás ragaszkodott az 1848. IV. t. c. azon 6 §-ának hatályban maradásához, mely a királynak megszavazott költségvetés nélkül föl-oszlatási jogát föl-függeszti, azt talán legjobban dokumentálja magának a királynak 1867-ben az 1848-i törvény ezen paragrafusának megváltoztatására vonatkozó kivánsága, mely így szól:

„A 6-ik §, mely szerint az országgyűlés csak akkor oszlatható föl, ha az a költségvetést illetőleg határozatot hozott, már az 1866. március 3-ki rescriptum szerint is és azon további okból kifolyóan is törlendő, mert általa az öfelségének föntartott föl-oszlatási jog csaknem illuzóriussá válnék.“

Tehát 1867-ben még Deák Ferenc és az ország azon állásponton volt, hogy a királynak költségvetés nélkül a képviselőházat föl-oszlatnia nincs joga és tehát kétségtelen, hogy az 1867. X. nem bírhatott más rendeltetéssel, mint azzal, a mit Deák válaszfölrirati javasla-

tában úgy fejez ki, hogy „az 1848-iki törvények egyes pontjait a nép jogainak sértetlen föntartása mellett mi magunk is óhajtuk célszerűbben átalakítani és határozottabban kifejtetni.“ Tehát Deák Ferenc és az 1867-ki törvényhozás a nép jogai védelmének céljából és még az 1848-iki törvénytél határozottabban akarták kifejtetni azt, a mit az 1848-iki törvény rendelkezése tartalmazott. Deák Ferenc és vele a képviselőház soha föl nem adta az 1848-ki törvény 6. §-át és tehát soha nem is akarhatta az 1867. X. t.-c.-ben odaállítani azt, a mit a nép jogainak sértetlen föntartása érdekében szükségesnek tartott.

Nem állítjuk azt, hogy az 1867. X. törvényeket zugprokatori érveléssel értelméből ki nem lehet forgatni, nem állítjuk azt, hogy intencióját meghamisítva szem elé állítani nem lehet. Megengedhetjük azt is, hogy nem teljesen világos, a miért nem mondja ki, hogy azt a képviselőházat, mely 1904. december 30-ig nem szavazza meg a költségvetést, 1905. január 4-én még kevésbbé lehet feloszlalni, mint december 30-án De a jellemző az és ezzel az ólomsúlyos váddal kell Tisza Istvánnak megbirkóznia, hogy ő az az egyetlen kormányzó államférfia Magyarországnak 1866. óta, a ki a nemzetjogkat a felségjogi aspirációk szemben nem képes vagy nka

A „NAPLÓ“ tárcája.

Hodina házmeester.

Irta: Versényi György.

A nagy bérkaszárnának egyik oldala egészen szabad. Járhatja a friss levegő, a mennyiben t. i. kívülről is friss levegő juthat be. Hosszu, mérsékelt széles udvarán gesztenyefák állanak sorjában. Ennek az az előnye, hogy kora tavasztól késő őszig naphosszat künn van a mennyi gyermek mind. Pedig minden lakásból csakugy rajzik ki a sok gyerek. Az egész város gyermekáldása mintha ide halmozódott volna. Ennek meg az az előnye, hogy nincs háborzongató halott csendesség, hanem reggeltől estig, váltakozva sírás-rívás, kacagás, veszekedés és ujjongás, de mindig éktelen lárma van. Maga az udvar sem unalmas egy-

hanguság képét tárja a szemlélő elé. Kisebb-nagyobb gödröket vájnak, porfelhőt vernek. Eltaposott gyümölcs, kenyérfaj, papír-rongyok szanaszét hevernek, köztük egy-egy bubaláb, vagy bubakéz, egy-egy elhulladozott karika szomorkodván.

A gyermekek közt meg-megjelenik koronként Hodina Vencel cseh házmeester alakja. Nem hogy rendet csináljon, arra ő későn kelt, hanem csak úgy szokásból. Hodina Vencel egy igazi, született, vérbeli házmeester. Felesége, a mámi ki se jön. Ő nem avatkozik a hivatalos dolgokba, egészen a családi tűzhelynek él, illetőleg a mosásnak és vasalásnak. Őt tartja a diákság az egész városrészt legművészebb s mégis legjutányosabb mosónéjának. A lakók jóformán nem is ismerik. De annál ismeretebb és érdekesebb alak Hodina

Vencel házmeester ur. Hü őre a háznak. Ki se megy, csak processiókra, mert ott ő az előénekes. S olyan szépen megcsinálja a dolgát, hogy ha ott nem volna, nem is volna az egészben semmi kenetesség.

Különben mindig otthon ül. Ha tüzet jeleznek, iszonyu izgatottan futkározik előre-hátra, akármilyen messzire legyen is a tűz. Pedig ezzel sok van mondva, mert a futkározást nem neki találták ki. Kis kövér, karikalábu ember. Csak a fülehegyit kellene lecsippenteni, hogy még jobban hasonlíson a patkányfogóhoz, vagy magyarul mondva: a rattlerhez. A természete is rávall. Dolga ugyanis nem sok van. Naphosszat papucsban s egy hosszu, kopott zöld kabátban lézeng. Elő-előveszi fontos hivatalának jelvényét, a seprüt, s hogy megadja a

módját, immel-ámmal végig cirogatja az udvart, kivált ha a járásbíró alakja tűnik fel a szemhatáron, a kinek az összes lakók közt legnagyobb tekintélye van előtte. Észre is véteti magát vele, mindig talál valami mondani valót: Nacságos bíró ur, kérem szépen... Incselkedésképen egy-egy fahordó szolgálót is meg-meglegyint közben-közben a seprü vastagabb végével.

De mindezt inkább csak szokásból teszi, minden ihlet nélkül. Szenvedélye a pocegerfogás. Máskülönbem nem mondhatni, hogy valami vitéz ember. Épen nem! Ha éjjelente a kaput kell kinyitnia, a picula tudatában mindig örömmel hagyja ott a mámit, a meleg ágyat, sőt az édes álmot is, de mindig némi-nemü reszketésséggel: vajjon nem rablók akarnak-e belopózni?

akarja megvédeni, ő az, a ki a felségjogokat a nemzeti jogok rovására terjeszti és fejleszti. Tisza István volt az, a ki a „vezérelt és belszervezet megállapítás“-nak felségjogába a hadsereg vezényleti nyelvének jogát is belecsempészte; Tisza István az, a ki a budget nélküli föloszlatást is felségjoggá akarja visszaállítani. Legyen csak egy mákszemnyi rés egy kardinális törvény rendelkezésében, Tisza István azt szétfeszíti, hogy jogokat vitasson el a nemzettől és elvitatott jogokat arany tálcán vigyen a királynak. Tisza István a magyar állam kormányzatát abban a retrográd irányban akarja vinni, a mely az alkotmányos királyból abszolutizmust akar csinálni. Az angol, az olasz, a belga alkotmányos királyságokban a fejedelem jogai egyre összefüggő szorúlnak, pedig ott nemzeti királyságok vannak, ott a dinasztia a népszabadság kivívásában előjárt, ott az uralkodó a nemzetért és a nép közt él. Tisza István meg a dinasztikus jogokat szaporítja és fejleszti, holott nekünk a dinasztia ellen kellett minden szabadságharcunkat megvívunk és holott nekünk nincs nemzeti dinasztia, mely csak köztünk és csak nekünk éljen.

Van egy régi magyar történet arról, hogy a legény megszerette a bíró leányát. Járogatni kezdett a portájukra, de az öreg bíró kitiltotta. Végre, amikor hiába volt a beszéd, a bíró szépen elverte a legényt. Az nagyot nézett, aztán busan mondotta:

— Mőgyvert a bíró, Mán most ki-höz mőgyök panaszra?

A király ex-lexben is föloszlatja a képviselőházat és trónbeszédében az ellenzék, hir szerint, alaposan megleckézteti. — Az ellenzék azonban törvénytudóbb, mint az egyszerű pa-

Nem is nyitja ki addig a kaput, a míg a lyukon biztosan ki nem kémleli: békés hajlamu házbéli jótételek csönget-e? Ellenmondani, vagy épen feleselni, veszekedni senkivel sem mer, legfőleg a verklissel, a kit az egész kaszányában legkevesebbre taksál. Erre néha bátorodik rá mondatni: Be fogod-e a szájadat? majd fogom be én! nyakas vagyok ember, azér Hodina hijják... Igaz, hogy a verklis nem hederit rá s egész nyugodtan, finomítva egy kicsit a közmondást, csak annyit mond: Nem szeretem, ha a balha köhög.

Hanem a pocegekkel szemben igazi rettenthetlent, vad kegyetlenségű hős. Kiterjeszti mindenfelé a kaptányokat. S ha a pocegár belé akad, diadallal, ragyogó orcával viszi, kísérve az egész gyereksereg ujjongásától s bámuló elismerésétől a Szamosra. Bedugja kaptányos-

rasztlegény. Tudja, hogy a bírónál föntebb is van igazság... A nemzetnél... Az is ítélet.

Román lázalmok.

Szervezkednek a nemzetiségek.

— január 3.

Tegnap számunkban hirt adtunk arról, hogy a jelenlegi zavaros politikai helyzetet elsősorban a románok igyekeznek saját céljaik javára kihasználni. E feltevésünk mellett szól az alábbi két közlemény is, mely a „Budapesti Hírlap“-ban, illetőleg a „Pesti Napló“-ban jutott a nyilvánosság elé. Ránk nézve különös érdekességgel bírnak ezek a közlemények, mert tartalmuk erdélyi vonatkozású.

A közlemények szó szerinti szövege a következő:

Báró Hurmuzachi Eudoxin, Sturza román miniszterelnök rokona, osztrák képviselő, a bukovinai nemzeti párt elnöke, egy bukaresti újságíró előtt nyilatkozott a magyar politikai helyzetről:

— Az egész világ figyelme — mondta — Magyarország politikai helyzete felé irányul. Nem lehet tudni, hogy az ottani események miféle meglepetéseket hozhatnak, melyek a román királyságot közelről érdeklik. Azt hiszem, hogy a gróf Tisza ellen megindult küzdelem létrehozza a perszonál uniót, mert a trónra kerülő Ferencz Ferdinánd főherceg, a ki nem igen rokonszenvez a magyarokkal, létrehozza a monarchia föderalizmusának a kettészakadását.

— És Románia mennyiben lehet itt érdekelve? — kérdezte az újságíró.

— Semmit sem állithatok! — mondta a politikus — de hiszem, hogy Károly király dicső uralkodása nem mulik el anélkül, hogy a románok történetét egy újabb hőstetével ne gazdagítsa. Lehet, hogy ezuttal megvalósul az erdélyi románság 1848-iki programja: *alakulhat egy román birodalom, mely az ausztriai és magyarországi románokat mind egyesíti magában.* Lehet, hogy lesz egy független Magyarország, melyben a románok jelentékeny szerepet játszanak. De Romániának egy órát sem szabad

elmulasztani, hogy Magyarország eseményeit figyelemmel kísérje.

A balázsfalvi „Unirea“ mai száma illésfalvi Papp Györgynek és Lukács László lacfalusi oláh papnak egy fölhívását teszi közzé, melyben a megboldogult román nemzeti komiténak alelnökei a választókerületek román választóinak megbízottjait január 10-én Nagy-Szebenben tartandó értekezletre hívják össze. Az értekezlet tárgyai lesznek:

a) határozat hozatal a politikai helyzetről.

b) a választási ügyeket intéző végrehajtóbizottság szervezése.

Az értekezlet tárgysorozatának második pontja semmi egyéb, mint a Hieronymi által 1894-ben föloszlatott román nemzeti komiténak visszaállítása. A Hieronymi-féle belügyminiszteri rendelet, a mely annak idején feloszlatta a hirhedt román nemzeti komitét, azt az elvet s intézkedést tartalmazza tilalomképpen, hogy *nemzetiségi alapon politikai pártot szervezni nem szabad.* Világos dolog, hogy a legsúlyosabb s legterhelőbb gyanúsításnak nyitna kaput a kormány, ha mostan ezt a szervezkedést eltűrné s utját nem állaná Papp György és Lukács László urak román nemzetiségi pártot szervező szándékának.

A szövetkezett ellenzék Marosvásárhelyen. Marosvásárhelyről írja tudósítónk: A szövetkezett ellenzék vezérbizottsága részéről *Apponyi Albert* gróf vezetése alatt többen leutaznak Marosvásárhelyre az e hó 8-án megtartandó nagygyűlésre. A gyűlést a — melyről már többször megemlékeztünk — a marostordamegyei és marosvásárhelyi szövetkezett ellenzék rendezi és *délelőtt fél-tizenkét órakor veszi kezdetét.* A székely fővárosban nagy lelkesedéssel néznek a nagygyűlés elé, mely bizonyynyal közvetlenebb ünnepek keretében fog lefolyni, mint a szomorú emlékeztető Tisza-féle, kicsikart ünnepélyes fogadtatás. Bedőházi János orsz. képviselő tegnap jelentette be a rend-

őrségnek, hogy a szövetkezett ellenzéknek január 8-án gyűlése lesz.

Az utolsó ülés.

Bejelentették a Ház feloszlatását.

„Ugy éltesse az Isten a királyt...“

— Expresz tudósítás. —

— jan. 3.

Az utolsó ülés, a melyen még beszéd hallszik... Heves, perzselő, tüzes tiltakozás a törvénytörés ellen. Azután leomlik a kárpit s a szereplők megkezdik a vendégjátékot — künn a havas, fagyott, zimankós vidéken.

A hangulat komor, de indultól teljes volt. A feloszlatás bejelentése után felszólltak az ellenzék szónokai és ezután a gyászszertartás után befejeződött az országgyűlés, a melyet 1901-ben hívott össze a király. De akkor mégsem ex-lex választások után. Az az ülés, a melyet még holnap tartanak, csak a féle formaság. Az utolsó rög, a mit a parlamentarizmus koporsója után dobnak...

Bevezetés.

Az ellenzék nagy része az Uj-párt „Angol királynő“-ben lévő klubjából vonult a képviselőházba. A folyosókon jóformán csak a kerületek ügyéről bajáról volt szó. A bucsuzkodás adta meg a beszélgetések alaptónusát.

Feilitsch elnököl.

Báró Feilitsch Artur fél tizenkettő előtt öt perccel nyitotta meg zsfolt padosrok előtt az ülést. A mai jegyzőkönyvet Szöts Pál vezette. Azután bejelentette, hogy a király a Ház újévi jókívánatait köszöni. Majd bemutatja a király kéziratát, hogy e hó 4-én délelőtt tizenkét órakor feloszlatja az országgyűlést.

— Éljen az alkotmány! — süviti Endrey Gyula.

mulatni, hogy a legény megszerette a bíró leányát. Járogatni kezdett a portájukra, de az öreg bíró kitiltotta. Végre, amikor hiába volt a beszéd, a bíró szépen elverte a legényt. Az nagyot nézett, aztán busan mondotta:

— Mőgyvert a bíró, Mán most ki-höz mőgyök panaszra?

A király ex-lexben is föloszlatja a képviselőházat és trónbeszédében az ellenzék, hir szerint, alaposan megleckézteti. — Az ellenzék azonban törvénytudóbb, mint az egyszerű pa-

Nem is nyitja ki addig a kaput, a míg a lyukon biztosan ki nem kémleli: békés hajlamu házbéli jótételek csönget-e? Ellenmondani, vagy épen feleselni, veszekedni senkivel sem mer, legfőleg a verklissel, a kit az egész kaszányában legkevesebbre taksál. Erre néha bátorodik rá mondatni: Be fogod-e a szájadat? majd fogom be én! nyakas vagyok ember, azér Hodina hijják... Igaz, hogy a verklis nem hederit rá s egész nyugodtan, finomítva egy kicsit a közmondást, csak annyit mond: Nem szeretem, ha a balha köhög.

Hanem a pocegekkel szemben igazi rettenthetlent, vad kegyetlenségű hős. Kiterjeszti mindenfelé a kaptányokat. S ha a pocegár belé akad, diadallal, ragyogó orcával viszi, kísérve az egész gyereksereg ujjongásától s bámuló elismerésétől a Szamosra. Bedugja kaptányos-

mulatni, hogy a legény megszerette a bíró leányát. Járogatni kezdett a portájukra, de az öreg bíró kitiltotta. Végre, amikor hiába volt a beszéd, a bíró szépen elverte a legényt. Az nagyot nézett, aztán busan mondotta:

— Mőgyvert a bíró, Mán most ki-höz mőgyök panaszra?

mulatni, hogy a legény megszerette a bíró leányát. Járogatni kezdett a portájukra, de az öreg bíró kitiltotta. Végre, amikor hiába volt a beszéd, a bíró szépen elverte a legényt. Az nagyot nézett, aztán busan mondotta:

— Mőgyvert a bíró, Mán most ki-höz mőgyök panaszra?

A király ex-lexben is föloszlatja a képviselőházat és trónbeszédében az ellenzék, hir szerint, alaposan megleckézteti. — Az ellenzék azonban törvénytudóbb, mint az egyszerű pa-

Nem is nyitja ki addig a kaput, a míg a lyukon biztosan ki nem kémleli: békés hajlamu házbéli jótételek csönget-e? Ellenmondani, vagy épen feleselni, veszekedni senkivel sem mer, legfőleg a verklissel, a kit az egész kaszányában legkevesebbre taksál. Erre néha bátorodik rá mondatni: Be fogod-e a szájadat? majd fogom be én! nyakas vagyok ember, azér Hodina hijják... Igaz, hogy a verklis nem hederit rá s egész nyugodtan, finomítva egy kicsit a közmondást, csak annyit mond: Nem szeretem, ha a balha köhög.

Hanem a pocegekkel szemben igazi rettenthetlent, vad kegyetlenségű hős. Kiterjeszti mindenfelé a kaptányokat. S ha a pocegár belé akad, diadallal, ragyogó orcával viszi, kísérve az egész gyereksereg ujjongásától s bámuló elismerésétől a Szamosra. Bedugja kaptányos-

mulatni, hogy a legény megszerette a bíró leányát. Járogatni kezdett a portájukra, de az öreg bíró kitiltotta. Végre, amikor hiába volt a beszéd, a bíró szépen elverte a legényt. Az nagyot nézett, aztán busan mondotta:

— Mőgyvert a bíró, Mán most ki-höz mőgyök panaszra?

A király ex-lexben is föloszlatja a képviselőházat és trónbeszédében az ellenzék, hir szerint, alaposan megleckézteti. — Az ellenzék azonban törvénytudóbb, mint az egyszerű pa-

Nem is nyitja ki addig a kaput, a míg a lyukon biztosan ki nem kémleli: békés hajlamu házbéli jótételek csönget-e? Ellenmondani, vagy épen feleselni, veszekedni senkivel sem mer, legfőleg a verklissel, a kit az egész kaszányában legkevesebbre taksál. Erre néha bátorodik rá mondatni: Be fogod-e a szájadat? majd fogom be én! nyakas vagyok ember, azér Hodina hijják... Igaz, hogy a verklis nem hederit rá s egész nyugodtan, finomítva egy kicsit a közmondást, csak annyit mond: Nem szeretem, ha a balha köhög.

Hanem a pocegekkel szemben igazi rettenthetlent, vad kegyetlenségű hős. Kiterjeszti mindenfelé a kaptányokat. S ha a pocegár belé akad, diadallal, ragyogó orcával viszi, kísérve az egész gyereksereg ujjongásától s bámuló elismerésétől a Szamosra. Bedugja kaptányos-

mulatni, hogy a legény megszerette a bíró leányát. Járogatni kezdett a portájukra, de az öreg bíró kitiltotta. Végre, amikor hiába volt a beszéd, a bíró szépen elverte a legényt. Az nagyot nézett, aztán busan mondotta:

— Mőgyvert a bíró, Mán most ki-höz mőgyök panaszra?

mulatni, hogy a legény megszerette a bíró leányát. Járogatni kezdett a portájukra, de az öreg bíró kitiltotta. Végre, amikor hiába volt a beszéd, a bíró szépen elverte a legényt. Az nagyot nézett, aztán busan mondotta:

— Mőgyvert a bíró, Mán most ki-höz mőgyök panaszra?

A király ex-lexben is föloszlatja a képviselőházat és trónbeszédében az ellenzék, hir szerint, alaposan megleckézteti. — Az ellenzék azonban törvénytudóbb, mint az egyszerű pa-

Nem is nyitja ki addig a kaput, a míg a lyukon biztosan ki nem kémleli: békés hajlamu házbéli jótételek csönget-e? Ellenmondani, vagy épen feleselni, veszekedni senkivel sem mer, legfőleg a verklissel, a kit az egész kaszányában legkevesebbre taksál. Erre néha bátorodik rá mondatni: Be fogod-e a szájadat? majd fogom be én! nyakas vagyok ember, azér Hodina hijják... Igaz, hogy a verklis nem hederit rá s egész nyugodtan, finomítva egy kicsit a közmondást, csak annyit mond: Nem szeretem, ha a balha köhög.

Hanem a pocegekkel szemben igazi rettenthetlent, vad kegyetlenségű hős. Kiterjeszti mindenfelé a kaptányokat. S ha a pocegár belé akad, diadallal, ragyogó orcával viszi, kísérve az egész gyereksereg ujjongásától s bámuló elismerésétől a Szamosra. Bedugja kaptányos-

Az egész ellenzék viharosan éljenez.

A képviselők díszben, a tartalékos tisztek egyenruhában és töltevényáskával jelentek meg. (Harsogó kacagás.)

Az ellenzék tiltakozása.

Kossuth Ferenc: Bár reménytelen dolog, egy komoly szót mégis kötelessége intézni a kormányhoz. Akármicsoda is az értéke az 1867. XII. törvénycikknek, de az kétségbevonhatatlan, hogy az ország nagy részében súlyos aggodalmakat kelt a király ma közölt elhatározása és sokakban azt a benyomást kelti, hogy az alkotmányba ütözköz...

Gabányi Miklós: **Megszegte a király szent esküjét!** (Óriási zaj.)

Báró Feilitzsch Arthur elnök: Ne vonják be a király személyét a vitába!

Pozsgay Miklós: **Igenis megszegte! Gazember elnök!** (Nagy zaj.)

Kossuth Ferenc: Nagy küzdelem küszöbön állunk. A kedélyeknek olyan felindulása hullámzik, amelyre 1867 óta nem volt példa. Ő csak a haza javát kívánja. Végtelen fájdalommal látja, hogy semmi ok nélkül támad a magyar a magyarra. A függetlenségi vágyat ki nem irhatják a nemzet szívéből s ez folytatja a küzdelmet tovább.

Pozsgay Miklós: Ott lesz Tisza, ahol a mádi Rosenberg Gyula!

Kossuth Ferenc: Teljes lelki nyugalommal, fölemelt fővel hagyja el a képviselőházat. (Ugy van!) Szélső irányzatot képvisel — fájdalom, hogy ez az irányzat szélső! — de hazánknak jogait feladni nem engedheti egy párt sem. (Nagy éljenzés.)

Tisza beszél.

Ezután **Tisza gróf** kormányelnök állott fel szólásra.

Lengyel Zoltán: Mondjon le!

Gabányi Miklós: Le Haynauval! (Zaj.)

Tisza gróf: Vezérük intézett hozzámmal kérdést, arra akarok válaszolni. Köszönöm Kossuthnak, hogy a kritikát a kormány ellen intézte. Követhetnek ebben vezérüket az ellenzéki párttagok is. (Zaj balról.) A király minden tényéért kormánya felelős. Szívesen nézünk elébe minden következménynek. Ne jusson az ellenzék ellentétbe a miniszteriumi felelősség nagy elvével. (Zaj balon.) Szól is hirdeti azt az igazságot, hogy Magyarországon antidinasztikus párt nincs, mert minden párt loyális. (Zaj balon.) Ezt állította mindig és állítja ma is, hogy itt mindenki loyális hűséggel viseltetik a király iránt. (Zaj balon.) Ismerjük azokat az operett forradalmárokat. (Zaj balon.) A házfelosztás joga a koronát illeti.

Felkiáltások balról: **Hazudik!**

Tisza István: Joga van. A tanácsot a felosztásra a kormány adta és hogy jog szerint történt ez, ebben a tudatban nyugodtan várja a kormány a következményeket. (Zajos éljenzés jobbon, zaj balon.)

Apponyi!

Apponyi Albert gróf: Tudja, hogy a korona tényeiért a kormány felelős. De a korona felelős tanácsosai ne adjanak a királynak olyan tanácsot, mint most; fölfogása az, hogy az ex-lexben felosztás a törvénnyel ellenkezik. (Zajos helyeslés balon.) A törvényt magyarázza, a mely szerint költségvetés nélkül a Házat a király nem oszthatja fel. (Zajos helyeslés balon.)

Az 1848. III-ik törvénycikk és az 1867 évi törvénycikknek értelme csak ez lehet. Mind a kettő korlátozza a király felosztási jogát. Ezekben kizártnak tekinthető a felosztás joga. De ha más értelmet tulajdonít is valaki a törvénynek, politikai bünt követ el, a ki a felségnek a felosztásra a tanácsot adja. A kormány tulateszi magát az alkotmány garanciájának védelmének akkor, mikor a törvényt saját ize szerint magyarázza. Olyan kormány, a mely így működik, mint ez a kormány, nem volna feljogosítva, hogy felelősség mellett tovább is működjék. (Helyeslés balon.) Mindenekelőtt azt kellene cselekedni, hogy a november tizenharmadikát kitöröljék ennek a parlamentnek történetéből és a jogfolytonosságot kellene helyreállítani. Olyan helyzet teremődik most, a mely egyenesen provokálja az ellenzékot, hogy a jövő országgyűlésen ismét obstruáljon. Bármí történnék holnap a királyi várban, nekünk kötelességünk ez ellen tiltakoznunk. (Viharos éljenzés balon.)

Ki ásitott?

Most **Plósz Sándor** igazságügyiminiszter állott fel (Nagy zaj az ellenzéken.) Beszélni óhajtott azért, hogy az ellenkező álláspontot megvilágítsa. (Nagy zaj balon.)

Kubik: Szembe nézzen és nes üsse le a szemét! **Plósz Sándor** miniszter: folytatja. Az 1867. évi X-ik t. cikk a szabály alól kivételt teremtett.

Pozsgay Miklós: (Hangosan ásit.)

Elnök: Nem tudom, ki követte el ezt a tényt, de a ki elkövette, azt rendreutasítom.

Felkiáltások balról: Podmaniczky báró volt! (Derűtség. **Plósz Sándor** miniszter néhány szót mond még, aztán leül, de hogy mit mondott, azt megérteni nem lehetett.)

Bánffy Dezső báró.

Szünet után **Bánffy Dezső** beszélt. A **kormánypart kivonult.**

Bánffy Dezső báró törvénytelennek tartja az ex-lex-ben való felosztást. Tudvalevő, hogy egyszer határozattal kimondotta a szabadelvűpárt, hogy az ex-lex idején a képviselőháznak együtt kell maradnia. Ez az út, a melyen a miniszterelnök halad rossz út és nem szolgálja a dinasztia érdekét. Ha az ellenzék visszakerül, még a Ház megalakulását is meg fogja akadályozni. Ha a kormány folytatja útját, veszedelem származik belőle. (Zajos tetszés a baloldalon.)

Polónyi Géza beszélt ezután, hogy az ex-lex-felosztás ellen tiltakozzék. Szavait így végzi;

— **Ugy áldja és segítse Isten a királyt, mint a hogy esküje igaz, vagy hamis!**

Feilitzsch elnök: **Polónyit** ezért a közbeszólásért rendre utasítja.

Finálé.

Az ezt követő általános zajongás fokozódott, mikor **Feilitzsch** a maga és elnöktársai nevében kérte a képviselőket, hogy tartsák meg jóindulatukban.

Irtózatossá zajongás tört ki erre az ellenzék padsoraiban.

— **Ilyen emberek mernek így beszélni!**

— **Ehez pofa kell!**

Ilyen és hasonló közbekiáltásoktól kísérve rekesztette be **Feilitzsch** az ülést.

200,000 korona.

Van már pénze Nagy-Enyednek.

Harc egy ujság körül.

— Saját tudósítónktól. —

Nagy-Enyedről értesít tudósítónk: Megbízható forrásból eredő hírek rebesgetik, hogy az alsófehérmegyei központhoz **200,000, mondd: kettőszázezer korona érkezett már napokkal előbb a budapesti alkotmányos kasszából.** Ez összegnek, — melyet a hazájáért, annak függetlenségeért verejtéket hullató kérges tenyér dolgozott belé a szabadelvű pártkasszába, — az a rendeltetése, hogy a megye hét választókerületébe olyan hű, zsebkendő legyintésre szavazó automatákat gyurjon bele képviselőnek, a milyenek a maiak. Tán-tán épen őket. 20,000 korona **Török Bertalanra** — **Nagy-Enyed** mamelek képviselőjére — van szánya. **Törököt úgy emlékezünk szellemi rokkantság címén nyugdíjazták vármegyei főjegyzői** mivoltában s rögtön utána az enyedi szabadelvűek méltónak tartották, hogy képüket viselje s törvényt hozzon. Most is őt jelölik. Már volt is egy kis dinom-dánom **Tövisen.** **Törököt** agyon dicsérték, lesürgönyözték. Aztán ettek, ittak a hű üdvözlők, tóztokban egymást szembedicsérték s olyan boldogok voltak! **Tövis** különben nevezetes hely. Az egész képviselők és tisztikara, a tekintélyes magyarság nyakán: **oláh.** S ez így van alispánunknak a nemzeti „magyar” állam kiépítésére irányuló dicső munkássága nem tudom hányadik évében.

Tehát **200,000 korona,** pedig az erős ellenzéki áramlat mellett sincs még a kerületeknek ellenzéki jelöltjük. Mikor, pár nap mulva kiderül, hogy kik lépnek föl ellenük, tán megkétszerezik az összeget s lesznek „tisza” választások. Így apellál **Tisza** a nemzetre!

*

Egy kis hecc is volt dec. 30-án. A kaszinó évszázó közgyűlésén néhány jóizlésű tag indítványt adott be, hogy a „Magyar Szó” című ujságot 1905-re a Kaszinó ne rendelje meg.

Nosza lón lótás-futás. Függetlenségi politikát láttak abban, hogy ezt a sajtóterméket, mely Tiszáéktól pénzt is, de úgy látszik izlést is kap, minden jó izlést sértő hangjáért ki akarják dobni. Aztán a hivatalos gép felrendelte a tisztviselő tagokat. Meg kell menteni a „Magyar Szó”-t. Vagy tán Tiszát. Hihetőleg Magyarországot.

Aztán felszólalásokban elismerték, hogy jó izlésű ember nem olvassa ezt a lapot a szerkesztőért, **Pályi** ért, a ki **Bánffy Dezsőről** azt írta, hogy ő második **Bocskait** csinált volna belőle, ha vele marad, s a ki **Bánffynak** köszönheti, hogy kapott lapot.

És a kaszinó kimondván, hogy jó izlésű ember nem olvashatja a „Magyar Szó”-t, **megrendelték,** hogy olvashassák.

Ez a lap a magyar protestantizmus palládiumául tolja fel magát s **a protestáns pap ellene szólott, a katolikus pedig mellette szavazott.** Itéletalkotásra ennyit is elég tudni.

József főherceg halálhíre

— Saját tudósítónktól. —

A Budapesten megjelenő **Magyar Estilap** írja:

Bécsi tudósítónk jelenti telefonon, hogy a **Wiener Mittagzeitung** azt a fiumei hirt közli, hogy **József főherceg** ma éjjel **Fiumében** meghalt. Távirati tudakozásra már nem is volt időnk s így telefon útján akarunk **Fiuméből** információt szerezni, de a telefonösszeköttetés **Budapest és Fiume** között a **Karstban** megszakadt. **József főherceg** budapesti titkári hivatala, valamint **József Ágost főherceg** titkári hivatala azonban semmiféle hirt nem kaptak és abszolute nem hiszik, hogy valami baj volna. Annyit tudnak, hogy a főherceg gyengélkedik és ebben a rossz időben nem jár ki, de egyébről nincsen tudomásuk. Valószínű tehát, hogy a bécsi hír téves és kívánatos is, hogy az legyen. Délután helyreállították a távirati összeköttetést **Fiumével** és így a később megjelenő lapoknak módjukban lesz a teljes valóságot megállapítani.

*

Az éjjeli órákban fővárosi tudósítónktól a nagybeteg **főherceg** állapotáról a következő táviratokat vettük:

Fiuméből érkezett távirat jelenti, hogy **József főherceg,** vilájlájában, súlyos betegen fekszik. **Libits** udvari tanácsos tegnap a délutáni órákban táviratozott **Budapestre,** hogy a nagybeteg főherceg szív működése aggasztóan gyengül. Eme lesújtó távirat következtben **József Ágost** főherceg és neje **Augusztia** főhercegnő **Fiuméba** utaztak a nagybeteg ágyához.

A NAPLÓ telefonszáma

Szerkesztőség: 503.

Kiadóhivatal: 379.

Apponyi belépett a Kossuth-pártba!

A nemzetipárt követte vezérét.

Szederkényiek is egyesültek Kossuthékkal.

Küzdelem a perszonál-unioért.

— Távirati jelentés. —

— január 3.

A minek bekövetkeztét már napokkal ezelőtt várták, — ma megtörtént: Apponyi belépett a Kossuth-pártba s hívei mind követték őt. A Szederkényi-párt is fuzionált Kossuthékkal s az ellenzék így egyszerre hatalmas egészszé formálódott ki. Es új jelszó emelkedett diadalra: a **perszonál unió**. Ennek, mint célnak kitűzése beláthatatlan fontossággal bír s egyben súlyos válságát jelenti a monarchikus szövetkezés elvének. A nagy horderejű eseményről ezeket írhatjuk éjjel érkezett tudósítások alapján:

— január 3.

A nemzeti párt ma este Gulner Gyula elnökle alatt népes ülést tartott, a melyen Gulner a következő indítványt tette:

— Miután a parlamentnek ex-lexben történt feloszlása oly rést ütött a kiegyezés művén, hogy alkotmányunk épségét elementáris erővel meg rázta — **nincs más megoldás, mint az, hogy lépünk be a Kossuth-pártba és a perszonál uniónak megteremtésére törekedünk.**

Apponyi Albert gróf emelkedett ezután fel szólásra és kijelentette, hogy **az indítványt elfogadja és belép a 48-as és függetlenségi Kossuth-pártba.**

Utánna nyomban Batthiány Tivadar gróf beszélt és szintén bejelentette a **Kossuth-párthoz leendő csatlakozását.**

Majd Zichy Jenő és Károlyi István grófok szólottak az indítványhoz és kijelentették, hogy **vezérüket követni fogják mindannyian.**

Ezután óriási lelkesedéssel egyhangulag határozattá emelték az indítványt és levélben értesítették Kossuth Ferencet elhatározásukról, Kossuth Ferenc szintén levélben válaszolt azonnal a nemzeti pártnak.

*

Ugyancsak tegnap este a Szederkényi-párt is ülést tartott és szintén elhatározották a **Kossuth-pártba való belépésüket.**

A Kossuth-pártban Kossuth Fe-

rencz jelentette be a pártgyűlésnek a két ellenzéki párt belépését.

Kossuth Ferencz szavaira *leirhatatlan lelkesedés fogta el a pártot* és Thaly Kálmán indítványára elhatározották, hogy nyomban *egy küldöttség menjen kocsin a nemzeti pártiakért.*

*

A küldöttség nemsokára visszaérkezett.

Az első kocsin Apponyi gróf jött meg gr. Károlyi Istvánnal.

Mikor beléptek a termekbe, percekig tartó frenetikus taps és szünni nem akaró éljenzés fogadta őket.

A csend helyreálltával Apponyi gróf, a kít az ünnepélyes fogadtatás könnyekig megindított, meghatva bejelentette, hogy **ő és a vezetése alatt levő nemzeti párt belépnek a Kossuth pártba.**

Beszédét így végzi:

— Hivtál, Kossuth Ferencz. Itt vagyok és ígérem, hogy *veletek fogunk küzdeni mindvégig a magyar nemzeti eszmék diadaláért* soha meg nem szűnő kitarással.

Kossuth Ferenc melegen üdvözölte Apponyit s a belépő pártokat és isten áldását kívánta az együttes működésre.

*

A Kossuth-párt, a nemzeti-párt és a Szederkényi-párt ezután együttes ülést tartottak, a melynek eredményében egyhangulag a következő határozatot hozták meg:

— **Miután az alkotmány és a koronás király iránti tisztelet tiltja, hogy a párt jelen legyen az országgyűlés törvénytelen berekesztésén, — ennélfogva nem jelennek meg a trónbeszéd felolvasásakor a budai várapalotában.**

LEGUJABB.

— A „NAPLO” távirati és telefon-tudósítása. —

Egy képviselő halála.

Budapest, január 3. (Saját tud.) Baross Károly volt országgyűlési képviselő az agrár pártnak egyik neves vezére tegnap a *Schwartzter* szanatoriumban meghalt. Az elhunytat elborult elmével másfél évvel ezelőtt helyezték az intézetbe, de a nagy beteg állapota hovatovább súlyosbodott, míg tegnap a halál megváltotta szenvedéseitől.

A főrendiház ülése.

Budapest, jan. 3. (Saját tud.) A főrendiház tegnap délután négy órakor ülést tartott *Csáky* Albin gróf elnökle alatt. Az elnök bemutatatta a miniszterelnök átiratát, mely a mai országgyűlés berekesztésére vonatkozik. **Az átirattal szemben Prónay Dezső báró tiltakozó határozati javaslatot nyújtott be**, melyet azonban *Tisza* felszólalása után a főrendek többsége elvetett. Ezzel az ülés véget ért.

Port-Artur eleste.

Budapest, január 2. (Saját tud.) Tokióból érkezett távirat jelenti, hogy a meghatalmazottak tegnap este tíz órakor irták alá a Port-Artur átadásáról szóló egyezményt. Tokióban ez a győzelmi hír leirhatatlan lelkesedést keltett. A város környékén örömtüzeket gyújtottak. Fellobogozott és kidíszített házak mellett tömegesen ünneplik a japán hadsereg diadalát. — Egy másik, ugyancsak Tokióból keltezett távirat jelenti, hogy a port-arturi orosz helyőrség a legutóbbi napokban a pokol összes kinjait élte át a japánok rettentő bombázásától. Az őrség százával hullott és megannyian napokon át minden pillanatban rettegve lesték, hogy egy-egy süvítő bomba mikor csap le közepükre. Mikor *Stössel*, tábornokaival tanácskozott a kapituláció felett, a tábornokok sirva fakadtak. Pétervárotra a vár átadása, bár nem érkezett váratlanul, nagy lehangoltságot keltett. A háboru-pártiak mindazonáltal igyekeznek a harc folytatása mellett hangulatot kelteni azzal, hogy Port-Artur kapitulációja még nem jelent döntő fordulatot a háboruban.

A szabadelvűpárt manifesztuma.

Budapest, január 3. (Saját tud.) A szabadelvűpárt ma este a párt-helyiségben népes gyűlést tartott, a melyen a nemzethez intézendő kiáltvány szövegét állapították meg. *Tisza* gróf a vitapontokat minden frázis nélkülieknek állítja, mint a melyet kellő bátorsággal lehet és kell a nemzet elé terjeszteni, hogy abból a nemzet világos képet nyerhessen magának és ítélhessen a helyzetről. Szentiványi Árpád dicserőte a kiáltvány irányának egyszerű voltát és a hangnak komoly méltóságát, a mely mindenkit meggyőzhet. — Végül Konkoly Thege Miklós biztosította *Tiszát* a párt őszinte ragaszkodásáról és kitartásáról és ezzel a pártgyűlés véget ért.

A határidőüzenet.

Budapest, jan. 3. (Saját tudósítónktól.) *Buzakinálat mérsékelt, vételkedv tartozkodó. Kedvező irányzat* mellett 10,000 métermázsa került forgalomba 10 fillérig drágább áron. Egyéb gabaanemek változatlanok. Idő: hideg. Jegyzetett déli 1 óráig, d. u. 4 $\frac{1}{2}$ ó. Buza apr.-ra 20.34—36 20.36—38 „ okt.-re 17.64—66 17.62—66

Rozs apr.-ra 15.88—90 15.88—82 „ okt.-ra 15.26—30 15.84—86 Zab apr.-ra 14.40—42 15.15—16 „ okt.-ra 12.50—52 —.—.— Tengeri máj. 15.18—20 16.20—18 Repce aug.-ra 22.50—70 —.—.—

MULATSÁG.

Szakácsnébál.

*

A komáromi konyhák daliás hölgyei karöltve a hamiskás szobaleányokkal a napokban a Maitz-féle vidgató nagytermében bált rendeznek. De beszéljen helyettünk maga a humoros meghívó, mely következőleg hangzik:

Meghívó.

A farsangot megnyitó első mulatságra, amelyet a komáromi nagyságok által is elfogadott házszabálymódosítás alapján a nagyságos és ifjurak öröme s a magunk szórakoztatására, mi a konyha művésznői, a szobák szépségeivel együttesen Maitz Rezső, Baros-utcai „Vidgató Sörcearnok” nagytermében 1905. évi január hó 5-ik napján végig csinálunk. A szabadságunkat sértő fegyelem és gyanut tápláló hiuz szemek örködése miatt pártfogóink szenvedését szívünk nem viselheti tovább, azért alkalmat nyújtunk nekik, hogy velünk csak egyetlen egyszer komolyan foglalkozzanak s a boldogságot biztosító házszabályrevíziót „erőskézrel” s még karhatalommal is biztosíthassuk magunknak. Nem csak a közvélemény, de a fegyveres erő is a mi részünkön van. A helyőrség velünk tart. A jutalomtárgyak költségei a háztartás terhére fedeztetnek. Gyűlésünk tárgyai: 1. A komáromi nagyságok házi szabályai. 2. A komáromi ifjurak szívügyei. (Hátralék a múlt évről). A nagyságos urak előre nem látható kiadásainak megállapítása. 4. A szakácsnők és szobaleányok szépségversenye. Vigan kezdjük meg az esztendőt, táncolunk éjjel előtt, éjjel után és majd meg fogják látni az urak, hogy nincsen párja a mi bálunknak, a mihez a muzsikát Lázár József zenekara adja. Változatosság adja meg az élet fűszerét, azért Maitz Rezső gondoskodik hát arról hogy a megszokott házi koszt helyett a közönség izletes jó ételeket és italokat kapjon. — Mi majd vigyázunk rá, hogy úgy legyen! Ha már az urak velünk vacsoráznak biztosítjuk, hogy jó lesz. Másnap otthon ugysis kozmás lesz minden, mert mi nem főzünk. Belépő díj potom 40 krajcár. Hogy minél többet táncolhassunk, a mulatságot már este 7 órakor megkezdjük, vacsorát odahaza nem készítünk, azért csak a bálban lesz friss vacsora, a kapukulcsot is otthon hagyhatják a nagyságos urak, mert együtt fogunk reggelizni. Mulatunk, amig kedvünk telik benne.

A komáromi szakácsnők és szobaleányok vezérbizottsága.

Előkészületek a farsangi mulatságokra. Két fényes lefolyásnak ígérkező mulatság előkészítésén buzgolkodnak a rendezők. Az egyik a *városi bál*, melyet Kolozsvar város tisztikara a farsang folyamán rendez. E célból már előkészítő bizottság is lett kiküldve, és első ülését ma szerdán d. u. 3 órakor tartja meg. A második mulatság a *vörös kalikó jelmezbál*, melyet e hó 28-án a házbérségélyző-egylet a New-Yorkban fog rendezni. A bált az egylet részéről Tholdalagi Marie grófnő, Kiss Sándorné és Szvacšina Gézáné rendezik. A bál vedőnké dr. gróf Bánffy Miklós, elnöke dr. Óváry Elemér ügyvéd, a „Napló” főszerkesztője. A rendezőség nagy előkészületeket tesz a bál sikere érdekében, és a bál egyike lesz a farsang legkedélyesebb mulatságainak. A hölgyek álarccal és mind egyforma vörös kalikóban

fognak megjelenni. A kartonszövet Voith Miklós főtéri üzletében kapható.

Jégmulatság. A korcsolya sport hiveire mostanában jó idők járnak. A kolozsvári jégpályákat a déli s délutáni órákban számosan keresik fel. A tornakerti jégpályán, mely különösen a tanuló ifjuság kedvenc téli szórakozó helye, vizkereszt napján d. u. 3-tól 5 óráig katona zene mellett lehet majd korcsolyázni. Vasárnap, január 8-án jégünnepély és jelmezes felvonulás lesz.

Kereskedősegéd és szobaleány.

Öngyilkos szerelmesei.

— Saját tudósítónktól. —

Tegnap az esti órákban egy véres szerelmi dráma játszódott le Kolozsvárt. Hősei egy 21 éves ifjú és egy 19 éves hajadon. Szerették egymást de egymáséi nem lehettek, és ezért közös elhatározásból erőszakosan kioltották életüket, a mely rájuk nézve felfogásuk szerint csak pokol lehetett volna.

Lorenczi József kereskedősegéd a Somlyai László Mátyás király-téri üzletében volt alkalmazva és régóta viszonya volt a szintén Somlyainál felfogadott szobalánnyal. Szerették egymást, de valami titkos akadály útját állotta boldog egyesülésüknek. Így szülemlert meg bennük a halál gondolata, a mely aztán addig kísértette őket, hogy nem bírtak tovább ellenállani hívásának és megadva magukat az elkerülhetetlen balvégzetnek, — együtt rohantak a halálba.

Az öngyilkosság az Unio-utca 26-ik számú lakásban történt. Lorenczi egy forgó pisztolyal előbb a leányra lőtt, a kité — felhatolva a koponya csontig — balfelől a nyakán ért el a gyilkos golyó. A fiu aztán saját magára emelte a revolverét és egy jól irányzott lövéssel főbe lötte magát. A lövés talált. Öt percnyi kínos szenvedés után meghalt. Hulláját a bonctani intézetbe szállították.

A leányt a cselédszobában ágyára helyezve találták a mentők és sebet kimosva a sebészeti klinikára vitték, a hol gondos ápolás alá vették.

Bár sebe életveszélyes, elkerülheti a halált, mert a vérkeringése rendes és a golyó nem érintette az agyvelőt.

Két levelet is találtak nála. Egyiket Somlyaihoz, a másikat kedveséhez, Lorenczi Józsefhez írta. Hogy miről ír bennük nem lehet határozottan tudni, mert rendőri őrizet alá vették. — De sejteni lehet tartalmukat, egy harmadik levélből, a melyet az ágyában, takarója alatt bevérezve megtaláltak, s melyet testvéréhez Nagy Ilonához intézett. E levél egész terjedelmében így szól:

Édes Ilona.

Ezen pár soraimmal tudatlak, hogy közös elhatározással távozzunk. Halálom alkalmával Jóska fényképét tegyék koporsómba, még pedig szívem tájára és gondoskodj, hogy egy helyre legyünk eltemetve. Fekete ruhamba tegyetek. A mim van, minden a tied.

Élj boldogul, kérlek és temesetek Jóska mellé.

Testvéred

Mariska.

IRODALOM.

Jago.

— Dramaturgiai tanulmány. —

Irta: Szakács Andor.

I.

Az 1895-ik évi december hó 23-án játsztam először Jagot a szegedi színpadon. Legutóbb a múlt év június 18-án játsztam el a budapesti Nemzeti Színházban.

Azt hiszem, hogy nem lesz érdektelen, ha szerény tanulmányom keretében jelzem azon irányt, a mely Shakespeare eme bámulatos gazemberének érzékeltetésénél vezetett.

Az alakító művésznek rendkívül nehéz feladatot ró vállaira ezen szerep eljátszása, mert az egész tragédia ugyszólván az ő vállain pihen, ő a mozgatója, irányítója a hatalmas tragédia egész gépezetének. Egy föladatainak magas színvonalán álló Jago egy gyöngye Othello mellett is képes megmenteni az előadást, míg ellenben a legnagyobb Othellónak is elvész minden kiválósága, ha egy gyöngye Jago kezébe kerül.

A ki Jagot kitűnően játsza, annak egyszersmint jeles Othellónak is kell lennie, a tragikai felfogás tekintetében, mert a mi a kivétel illeti, igen természetes, hogy Othello hatalmasabb physikumot kíván s ha a Jagot játszó művész bírja ezt a természeti adományt is, annál jobb rá nézve és alakítására nézve, melynek finomul összeállított részzeit így frappansabban színezheti ki s ezáltal csak művésziesebbé teheti alakját, mely amugy is a hangvégtelen árnyalását teszi szükségessé.

Shakspeare Othellojában Othello és Jago egymást szükségképpen föltételezik. Egyiknek a másik nélkül nem volna művészi érdeke. A nagy tragédiának ez a két hatalmas ellentét képezi magas művészi becsét.

Shakspeare Jagóban, — szemben Othello nyíltsága, egyeneslelkűsége és becsületességével — épp azért teremtette meg a képmutatás és tettetés nagy mesterét, mert Othelloban a szenvedély mindent megsemmisítő hullámai csak így lehetett fölkorbaécsolni.

Jago személyesítőjének az alak megteremtésénél arra kell fektetni a főszűlyt, hogy a mennyire csak lehetséges, szorítsa háttérbe az ördögöt s gazságának emberi színezetet adjon. Az ördögi színezetet az a kejes gyönyör adja meg az alakításnak, a mely terveinek sikere után uralkodik rajta, midőn áldozatainak vonaglásában a győzelmi mámor ördögi tombolásával éldeleg.

Shakspeare Jagot mindjárt az első jelenetben az Othello elleni boszszuval lépteti fel, mivel ez a következtetési sort az előléptetésnél megelőzte s hadnagygyá nem őt, a zászlótartót, hanem Cassiot emelte; ebben önértetének jogtalan megsértését látja és ezt az alakító színezőnek nagyon ki kell emelni, mivel ez az egyik indok mely boszszuja szenvedélyét irányítja. Minél mélyebben érzi ugyanis mellőztetését, minél megfelelőbb a valóságának, annál érthetőbb leendő boszszuja, mely így emberi indulatban gyökeredzik:

„Hogy hadnagygyá tegyen: három nemes Kalaplevéve kérte őt; s hitemre! Én ismerem magam becsét. De ő, A mily bolond, kevély és önfelü,

Nagy harci műszavakkal takaródzva, Megtagadja kérelmüket. „Valóban

— Szólt — választottam is már hadnagyot“.

S ugyan kit? Istenemre, egy silány Florenczi fickót, a ki valami Szép nőért kárhozik; egy Cassio Nevű irászt, ki tán számvetni jó, De puskaport még nem szagolt soha S harcrendhez úgy ért, mint egy szűz leány, — — — — —; szószátyár csupán, Nem katona. — — — — — S nekem, ki Cyprus s Rhodus ostrománál És több keresztény és pogány mezőn Vitézségemnek száz jelét adám, Ez irnokoska így előmbé vág! Ez hadnagy, és én — Isten áldja meg! Ő móróságának zászlótartója vagyok!“

Ezen beszédből eléggé kiérzik, hogy neki jogos igényei voltak az előléptetéshez, de meg az ő vitézségét mások is elismerik. — Igazi nyers katona, ki életét a harcmezőkön töltötte Othello oldalán. Jago ily módon társul látszik szegődni Rodrigohoz, ki, mint Desdemona és atyja részéről kikoszorozott együgyű szerelmes játszik szánandóan neveltséges szerepet a tragédiában. A kettőjük közt folytatott párbeszéd Jago erkölcsi világába is bepillantást enged. Midőn Rodrigo, Jago fentebb jelzett beszédére megjegyzi:

„Én nem szolgálnék neki!“ ekép replikáz:

„Oh, légy nyugodt! Énnála csak magamnak Szolgállok. Nem lehet mindenki ur, Se minden ur hü szolgálatra nem Számíthat. — Am találsz alázatos Hunyászokdót, kinek gyönyör, viselni A szolgálócot; a ki életét Elnyüvi, mint urának szamara Az abrakért csak, s elcsapják, ha vén lesz. Ostort az ily baromnak! Vannak aztán, Kik szolgálarczal s bérruhában is Makognak tartják szívöket s midőn Uroknak látszanak szolgálni: jól Meglépesednek, és ha megszedék Magokat, aztán becsülettel élnek. Az ily fickóknak van eszök, s magam Közéjük tartozom. Mert, jó uram, Oly szent igaz, mint neved Rodrigo: ha A mór lehetnék, Jago lenni nem Vágyám. Magamnak szolgállok tehát S nem néki, isten a tanum! nem is Hűségből, oh nem! hasznomért csupán. Hiszen, ha szívemet valóódlag Mutatná tettem külsője, ugy Kívül viselném inkább e szívet Kabátomon, hogy e csókáknak is Legyen kapkodni mit. Ma vagyok én A mi vagyok.“

Ezzel mintegy jellemzi önmagát s eléggé kiténteti, hogy cselekedeteit az anyagi előny, a haszon kilátása szerint irányozza. Istene: az előny, s az oly becsületlen hűséget, mely nem hoz anyagi hasznot, ostoba bányaságnak tartja, az önzetlen kötelességerzetet, az érényben helyezett hitet nem ösmeri, csak látszólagos szolgálatkésztséget, a mely azonban megjutalmazza a fáradságot. Ezen alapelvől indulva ki, mindenkifölött a tettetés művészetére van szüksége és ezt őszintén be is vallja. Nagy emberismerő s az emberek gyöngeségeit eszének rendkívül éleslátása folytán egy perc alatt áttanulmányozza és sajtáságaik szerint uralkodik fölöttük, a mint az önérdék sugallja. — Az együgyű, könnyevű Rodrigót szípolozza s pénzét saját érszényébe temeti, midőn cserében, alakoskodó szolgálatai részeltetni látszik, támaszokat osztogatva neki, melyekkel mig Rodrigo hűségát kendőzi, egyszersmint irt csöpögtetett bánatára, midőn Rodrigo, ki csak szívbeli csalódásával van eltelve — eme szavaira:

Mi szerencsés leend E vastag ajku mór, ha sikerül

... ily tanácscsal szolgál neki:

„Ebreszd föl az apát! siess utána* S mérgezd meg gyönyörét! kiáltsd ki az Utcákon a bünt. Lázítsd föl a lány Rokonait — s addig boszantsd, sebezsd, Hogy gyönyöre, bár gyönyörnek marad, Színét veszítse!“

Midőn azonban Brabantiot fölverték ágyából a szörnyü hirrel, magára hagyja Rodrigot, hogy Brabantiot vezesse az Arsenál felé, mert ő a mórral együtt ott lesz, minthogy alárendelt állása miatt nyíltan nem tüzheti ki ellene a lázadás zászlaját.

Elsiet tehát nyomban a mórhoz, ki ép Desdemonájához indul s nyomban elbeszéli neki Brabantio dühödtt jajveszéklését és Othellora kiáltott szítkait s magát Othello előtt oly odaadó, hív és önfeláldozó szolgának hazudja s oly keresztényi türelmet affektál, mely minden kétszínűséget izár. Brabantio Rodrigoval a nyílt utcán kivont karddal megtámadni készül Othellót, mire Jago Othello mellett kardot ránt, de egyttal oda sugja Rodrigonak: „Uram! veled tartok!“

Othellót a tanács fölmenti Brabantio vádjá alól, a mint ezt Jago már előre sejtette Rodrigoval, a ki ezáltal minden reményét elvesztvén Desdemonát illetőleg, kétségbeesetten, reményvesztve készül magát a vízbe ölni. Azonban Jago nem azért Jago, hogy kisiklani engedje hálójából az arany halacsát s az eszököt, melyet későbbi gaz terveinek kivitelénél célszerűen fölhasználhat. Jago ezen Rodrigoval folytatott párbeszédében az ékesszólás oly meggyőző formájában érezteti Rodrigoval eme balgatag cselekedet boldonságát, oly kézzelfogható módon hiteti el vele, hogy Desdemonát kezére játsza, hogy ez a párbeszéd végén örömittasan kiált fel:

„Más ember lettem!“

Rábeszéli Rodrigot, hogy tegyen föl álszakált s a sereghez szegődve, kísérje el Desdemonát Cyprusba.

Ez a jelenete Jagonak valódi mestert kíván. Ugy játszik Rodrigoval, mint macska szokott az egérrel. Ezt folyton ámitja, hitegeti, kejes reménynyel kecsegteti s győzelmét Desdemona fölött oly bizonyosnak ígéri, hogy ez a jövőendő édes boldogság előérzetében, a hangulat szerint variált és közbe-közbe kiemelt „Végy pénzt magadhoz“ kapzsi és önző értelmét fel sem képes fogni és azzal az elhatározással hagyja el Jagot, hogy eladja minden birtokát s tele tömi érszényét, melynek tartalma, nagyon természetesen, a Jago tárcájába vándorol.

Mily végtelen finom árnyalatokat kívánnak itt e beszéd hasonlatai, ellentétei, érvei, célzatai és az ezek közbe szótt „Végy pénzt magadhoz“, „töltsd tele érszényedet“, „szedj össze annyi pénzt, a mennyit csak tudsz“, „lásd el magadat pénzzel“ stb! — Ezen minduntalan jelentkező közbevetések az őket megelőző beszéd hangulata szerint színezendők s egyttal arra való, hogy Jagonak gondolkozási időt adjanak a beszéd illetén való tovább fűzéséhez s épen ezért ki kell az alakítónak azokból éreztetni egyttal a következő beszédek gondolatának kipattanását, a mi bizony nagyon nehéz feladat s ritkán sikerül mindig.

Jago Rodrigó távozása után magára marad s magánbeszédében leoldja a tettetés álarcát s szívének valódi érzetét hozza föl színre, mint

* T. i. Othellónak, ki Desdemonát megcsöktette.

a hogy ezt többi magánbeszédeiben is teszi.

E magánbeszédben az Otthello elleni emésztő bosszu tervéről gondolkodik s e magánbeszédben a jogtalan mellőztetés által megsértett önértéken kívül Shakspeare egy másik indokot is teremtett Jago alakjában, mely a bosszu szenvedélyének emberi jelleget ad:

— — — — — A Mór gyűlölem. Mondják, hogy ágyamat S nőmet bitangolá. Én nem tudom, De a gyanu, elég, hogy úgy tegyek, Mint bizonyosra.

E gyanuba később annyira belékoskodja magát, hogy már a második felvonás első monológjában ezeket mondja:

— — — — —, mert nagy gyanu Van, hogy e buja Mór ágyamban is Gazdálkodott, s ha arra gondolok: Eremben méreg forr s szagatja belsöm, S nem nyngszom, míg csak — asszony [asszonyért, — A számadást tisztába nem hozom.

E gyanu valóságába leginkább azért éli bele magát, mert az ebből eredő erkölcsi harag megsértett önértetének támpontul szolgál a bosszu utáni törekvésben s ennek jogi, — eljárásának pedig visszatérési színezetet ad. Ezt az érzékelte színésznek igen-igen ki kell emelni, mert ez által Shakspeare az embert emelte ki Jagoban, a ki bármily ördögi tetteiben, mégis minden pillanatban életmeleg létet mutat. S valóban Jago egy rendkívüli tehetségekkel bíró férfi, a ki csak durva erkölcsi nézetei és a rajta elkövetett egyéni sérelem következtében él vissza tehetségével.

NAPLÓ.

— Hírek. —

Egy család tragédiája.

— Saját tudósítónktól. —

Tegnap délután 2 órakor Vajdai Jenő kereskedősegéd egy 7 milliméteres forgópisztolylyal szíven lötte magát és azonnal meghalt. Tettét a szentegyház-utcai 19-ik számú házban követte el. Hulláját az orvosrendőri vizsgálat megtartása végett a bonctani intézetbe szállították. Öngyilkosságának oka valószínűleg szerelmi bánat.

Ennyit mond a rendőri krónika Vajdai Jenőről, a kinek halála legfennebb annyiban érdekelheti a közönséget, hogy az oktan öngyilkossági esetek számát egygyel szaporította. Mert hát végtelenül szürke és közönséges az az élettörténet, melyet ez a jól irányzott lövés egy csapásra örökre lezár, semmi vé tett. Meghalt, mert szeretett.

Az egész regény, köznapiságánál fogva még egyszeri elolvasásra is alig tarthat számot. Nem is egyébért irtuk meg Vajdai Jenő igénytelen tragédiáját, mint azért, mert ez az öngyilkosság tulajdonképen csak utolsó jelenetét képezte egy szerencsétlen család történetének. Vajdai Jenő édesapja ugyanis, a ki vasuti kalauz volt, — évekkel ezelőtt megöregült — s az öngyilkosnak testvére: Vajdai Ilona — egy feltűnően szép leány, ugyancsak szerelmi bánat miatt, szintén véget vetett életének. Ugyanaz a revol-

ver ölte meg a fiatal leányt, a mely most bátyjának gyilkosa volt.

Katonai téli gyakorlatok

Kolozsmegyében.

— Saját tudósítónktól. —

Közelebről érdekes kísérlettel próbálkoznak meg katonáknál. Arról értesítik ugyanis a „Napló“-t, hogy e hónap folyamán Bánffy-hunyad és Csucsá határán ha alkalmas hórétegek képződnek — Nagyváradról lerándul a 17-ik hadosztály és husz napon át gyakorlatozni fogott. A katonák az erre a célra készített hókorcsolyákkal és hókarikákkal lesznek ellátva és teljes hadfelszereléssel végzik harcászati gyakorlatait. A próba, ha beválik — feltétlenül követésre talál és bizonyára a kolozsvári háziezred lesz az első, a melyik a nagyváradiakkal lépést kíván tartani. A nagyváradi hadtestparancsnokság különben megkérte Kolozsmegye alispánját, hogy a téli gyakorlatok idejére a katonaság alkalmas elszállásolásáról és ellátásáról gondoskodjék, a mit az alispán megígért és a bánffy-hunyadi főszolgabíró utján intézkedéseit már meg is tette.

* Dózsa Endre képviselőjelölt. Most, hogy Tisza gróf jóvoltából készülődünk a képviselőválasztásokra, — nem mulhatik el egy nap sem, a mely képtelenebbnél képtelenebb jelölgetés formájában meg ne hozná a maga szenzációját. Ilyen csodabogár az a jelölés is, amelyről a „Pesti Napló“ utján veszünk tudomást. A választási mozgalmakról adván hírt, azt mondja ugyanis nevezett újság, hogy Gál Sándorral szemben Dózsa Endre kolozsvármegyei alispán is felveszi a harcot Nyárádszeredán, kormánypárti programmal. A program ellen nem volna kifogásunk, mert tudjuk, hogy Dózsa alispán nem lelkesedik a függetlenségi elvekért, de a jelölés komolyságában kételkedve megkérdeztük, mint erre legilletékesebbet, Dózsa Endre alispánt, a ki kinyilatkoztatta, hogy a „Pesti Napló“ értesülése tévedésen alapul mert ő egyáltalán nem támaszt igényt semmiféle mandátumra. A magunk részéről csak annyit kívánunk még megjegyezni, hogy az a bizonyos Dózsa, a ki fellépni szándékozik a nyárádszeredai kerületben, tényleg létezik, de ez nem Dózsa Endre, hanem Dózsa Elek, a nyárádszeredai kerületnek egy cikluson át volt képviselője. Az ő jelöltsége azonban nem nagyon rettentheti meg az ellenzéki választókat, mert ő az a bizonyos Dózsa, kit, mint Marostordamegye egykori alispánját, orvosi bizonyítvánnyal beigazolt agylágyulása folytán nyugdíjaztak.

* Eljegyzés. Simon Miksa dr. a Kolozsvárt is ismert jeles, fiatal nagysomkúti ügyvéd e hó 2-dikán eljegyezte Kolozsvárt Jacobi Friskát, Jacobi József szarvaskendi földbírtokos szép leányát.

Szabó Samu temetése. Tegnap délután adták meg az utolsó tisztességet Szabó Samunak, az elhunyt 48 as tűzérőhadnagynak, a kolozsvári honvédegylet tiszteletbeli elnökének. A temetésen megjelent Ko-

lozsvárnak előkelősége és a református egyházközség presbiteriuma Incze Gerő főgondnok vezetésével. Képviselve volt a városi tanács is Fekete Nagy Béla helyettes polgármester által, valamint ott voltak: a honvédegylet elnöksége, a református tanintézet, az állami tanítóképzőintézet és az erdélyi magyar közművelődési egyesület. A temetési szertartást dr. Bartók György püspök végezte.

* Közvédők a kir. ítélőtáblán. A kolozsvári ügyvédi kamara a bűnügyi felelősségi tárgyalásokra, a hivatalos védelem ellátása céljából a kolozsvári kir. ítélőtáblához, az év első negyedére, a következő ügyvédek nevezték ki közvédőkül: Január hóra: dr. Fejér Manót és dr. Grün A. Lipótot; február hóra: dr. Biró Balázst és dr. Török Istvánt; március hóra: dr. Fenyő Bélát és Tompos Ignácot.

* Hogy irtak a vidéken! Vértessy Gyula dr. Szeben megye tanfelügyelője a Petőfi társaság mostani tagválasztásánál jelölt volt, de sors-huzás folytán kimaradt. Egy szeben újság erről hosszabb cikket irt, melynek egyik része a következőként hangzik:

„Mi ezen őszinte sorainkat nem a levegőből, hanem tényből meritjük, mert eltekintve finom előzékeny módorától, nagy ismereteitől, csak arra hivatkozunk, hogy Vértessy dr. egyebekben kívül eddig 1400 tárcát, ennél több karcolatot és 3-szor annyi verset irt, melyekről a komoly kritika a legmelegebben nyilatkozott és nyilatkozik. Hiányzó családi körét pótolja a Muzsa társasága s ő nagy elfoglaltsága dacára, mely az embert elfásulttá szokta tenni, ugyszólván minden szépirodalmi és napi lapnak szorgalmas és kiváló munkatársa. Nem akarom említeni, hogy a szerény vidéki napi- és hetilapoknak tárcá és csarnok rovátában mennyire ismert a neve, mert hiszen ezek csak néhány cseppek a nagy folyam részére.“

Törvénykezés.

A kolozsvári ügyvédi kamara pere.

Egy államtitkár mint felperes.

— Saját tudósítónktól. —

— január 3.

A napokban érkezett le a kolozsvári kir. ítélő táblától a kolozsvári kir. törvényszékhez az a másodbírósági ítélet, melyet a tábla dr. Mohay Sándor igazságügyi államtitkárnak, mint felperesnek, a kolozsvári és aradi ügyvédi kamara ellen indított perében hozott. Dr. Mohay tudvalevőleg a már nem létező gyulafehérvári ügyvédi kamarának titkárja volt s mint ilyen, tiszteletdíját és kiadásait nem kapta meg. Ezért beperelte a gyulafehérvári kir. tszék s pernyertes lévén: lefoglalta a tagoktól járó tagsági díjat.

Az igazságügyminiszter 1896 január 1-ével megszüntette a gyulafehérvári ügyvédi kamarát s tagjait részint a kolozsvári, részben pedig az aradi kamarához osztotta be. Ennek következtében Mohay dr. elesett a végrehajtás utján megszerzett fedezettől s miután a békés megegyezés nem sikerült, pert indított 2953 K. 40 f. s jár. iránt a

kolozsvári és aradi ügyvédi kamarák ellen. Az elsőbíróság a felperes államtitkárt elutasította keresetével; a kir. ítélőtábla azonban ki-mondotta, hogy a két kamara köteles a gyulafehérvári kamara felosztatása következtében hatáskörébe utalt kir. törvényszék területén lakó ügyvédektől 1896 január 1 óta befolyt tagsági díjakból Mohay követelését megfizetni. Ezt az ítéletet a kir. Curia helybenhagyván: megállapított, hogy az 1896 óta befolyt tagsági díjak kellő fedezetet nyújtanak a dr. Mohay követelésére s a kir. törvényszék ennek következtében a már csaknem ötezer koronára rugó követelés kifizetésére kötelezte a két alperes ügyvédi kamarát. A kir. ítélőtábla az alperesek felelőssége következtében a napokban foglalkozott az ügygel s a kir. törvényszék ítéletét helybenhagyta.

A legérdekesebb a dologban az, hogy a két kamara nem tud fizetni, mert vagyona nincs, a tagsági díjakat pedig az adminisztrációs költségek emésztették fel. Az igazságügyi miniszter tudni sem akar arról, hogy az igazságügyi tárca költségvetéséből fedeztessék a megítélt összeg s így kérdéses, hogy az államtitkár a kedvező ítéletnek mi módon fog érvényt szerezni s miképen fog követeléséhez hozzájutni.

Színház — Művészet.

Tetemrehívás.

(Szinmű 4 felvonásban. Irta: Kazaliczky Antal).

A Gyalán György apósa 20,000 forintos váltót hamisított. A mikor rendezni kell, a vejehez fordul, hogy az vegye ki neki négy napra ezt a kis összeget a vármegye pénztárából — nyugtatvány nélkül. Négy nap alatt eladja a birtokát, visszafizeti neki. György a ki imádja a feleségét, megteszi ezt a kis szíveséget a felesége atyjának. De az öreg ur nem tudja visszafizetni a pénzt, agyon lövi magát s a veje börtönbe kerül. Azonban nem vallja meg, hogy mire költötte a nagy summát. Azt mondja, elkártyázta. Még a feleségének se mondja meg.

Az asszony, Margit, egy aláírás nélküli levélből azt sejt, hogy az ura idegen asszonyra költötte a pénzt. Holott e levelet, a mint később kiderül (a III. felvonásban!) a férj szegény huga irta, valami kis pénzegélyt köszönt meg vele.

Már most az történet, hogy a feleség, a ki imádtá az urát, elválik tőle törvényadta jogainál fogva, s férjhez megy Radányi Ferenczhez, a régi imádójához, hogy otthona legyen.

A III. felvonásban azonban kiderülnek a fentebb irt dolgok. Az asszony természetesen kétségbe van esve a sorsa felett. Valóban olyan részvétet érezünk vergődő alakja felett, mintha pld. valami erős be-

tegségbe esett volna, amelyre nem szolgált rá. Megtudja, hogy az ura csak őt akarta kimélni, azért nem adta ki az apját. Hiszen magán különben se segíthetett volna, mert a pénzt csakugyan ő síkkasztotta el.

És már most az történik, hogy a mikor György magával viszi „leányát“ a becsületes gyalázatba vigasztalóul: az asszony is vissza akar menni hozzá. — De a férjnek nem kell többé. — Miért hagyta el a börtönben? Így az asszony megtört szívvel ott marad a második uránál.

Mindenki könnyen ítélné a darab épületéről.

A szerző, a ki természetes uton jól felépíthette volna a darabot, agyafurt gonddal rontott el mindent. A közönség vállat von s azt mondja: Egy csomó nagyon kedves ember. — Kár értük.

De kár a darab részleteiért is, hogy ilyen épületbe kerültek bele. Mert közöttük nem egy erejével, szellemességével s poézisével megkapja a nézőt.

Az előadás a jobbak közé tartozott. Tóvölgyi (Margit), Szakács (György), Horváth Paula (egy fiatal özvegy szerepében) és Mészáros Alajos (Soós ügyvéd) iránt hálás lehet a szerző. (K.)

A színházi zenekar kérdése.

Lesz civil zenekar.

— Saját tudósítónktól. —

Két ízben is szóvá tettük e helyen, hogy Janovics Jennő dr. a kolozsvári Nemzeti Színház új direktora az eddigi színházi zenekart a kolozsvári honvédszenekarral akarja helyettesíteni. Kifejezésre jutattuk ezzel szemben súlyos aggályainkat, melyeket úgy látszik, az új direktor is magáévá tett.

Arról értesülünk ugyanis, hogy a színházi zenekar tagjai a tegnapi nap folyamán dr. Janovics Jennő igazgatótól felszólítást kaptak, melyben az igazgató tudakozódik szerződési igényeiről. Ezzel ez a kérdés a helyes megvalósulás felé közeledett és remélhető, hogy már rövid időn belül megelégedéssel fogunk hírt adhatni ennek a kérdésnek végleges megoldásáról. Az egész kérdésnek a kiinduló pontja különben nem annyira művészeti, hanem inkább pénzügyi tekinteteket ölelt fel. Mert az bizonyos, hogy maga az új direktor is meg volt arról győződve, hogy művészeti szempontból hasonlítatlanul előnyösebb a már szervezett és csupán kiegészítésre, vagy esetleg felújításra szoruló civil zenekar, mint a katonai zenekar. Ezzel szemben azonban a honvéd zenekar beállításával anyagilag oly megtakarítás mutatkozott, mely kétségtelenül a költségvetést előnyösen redukálta volna. Értjük tehát az igazgató körülményeit, melylyel ezt a kérdést kezelte. Am a színházi zenekar kérdése a színház művészeti színvonalában oly eminens szerepet játszik, melylyel szemben a pénzkérdés csak másodsorban jöhet tekintetben. Különösen a jelen esetben, mikor mindössze néhány száz korona különbségről van szó, igazán nem áldozhatjuk fel a művészeti érdekeket a megtakarításra való hivatkozással.

Hirforrásunk különben azt is megjegyzi, hogy a civil zenekar szerződéséhez nagyban hozzájárult az illetékes katonai hatóság akadékos-

kodása. Katonákat ugyanis gondolkodóba ejtette lapunknak ama felvétele, hogy esetleg „rebellis“ nóták előadására is kerülhet a sor és ezzel szemben bizonyos nehezen teljesíthető garanciákat kértek az új direktortól. Így határozta el dr. Janovics, hogy ezek után inkább a civil zenekar mellett fogja színházát vezetni.

Lehet, hogy ez az utóbbi értesülés kombináción alapszik. De hát végre is a kérdés megoldására nézve mindegy; a fő az, hogy a kolozsvári Nemzeti Színháznak, mint eddig, ezután is saját zenekara lesz. És hogy ezt a zenekart Janovics dr. kellő színvonalon fogja szervezni, arra nézve biztosítékot látunk az új direktor ismert művészi ízlésében.

Jdegenek naplója.

Kik érkeztek tegnap Kolozsvárra?

New-York szálloda. Rohonczy Lőrincz földbirtokos Szabadka, Bürger Albert gyáros Marosvásárhely, dr. Nagy Samu ügyvéd Marosújvár, dr. Oláh Gyula tanár Budapest, Schubert Sándor iparos Budapest, Róna Lipót kereskedő Budapest, Willerding János hivatalnok Josikatelep, Papp János birtokos Zálha, Weisz Mór vegyész Budapest, Vider Antal és neje ügyvéd Máramaros-Sziget, Guttman Samu kereskedő Bánffyújvár, dr. Takács Zoltán ezredorvos Erzsébetváros, Reschner György cs. százados N.-Enyed, Delfin Samu ügynök Budapest, Parizer Pál kereskedő Budapest, Dörner Károly kereskedő Budapest, Grünwald Albert kereskedő Budapest, Nachmann Lajos kereskedő Budapest, Kapdecke Ferencz bőrgyáros Beszterce, Radner Mór magánzó Budapest.

Központi szálloda. Kapcza Gáspár b. felügyelő Budapest, Nagy Kálmán törv. albiró Székelyudvarhely, dr. Solymossy István orvos Székelyudvarhely, Solymossy János és neje Székelyudvarhely, Sebők Ernő joghallgató Debrecen, Droth Zsigmond utazó Bécs, Philip Emil utazó Bécs, Schwarcz Dávid utazó Bécs, Echstein Arthur Brunn, Heiman Samu utazó Budapest, Máj János Brassó.

Pannonia (Fézl) szálloda. Szentiványi Gyula földbirtokos Budapest, Luszt Armin utazó Budapest, Rubinstein N. utazó Budapest, Ormos Arnold utazó Budapest, Csoknay N. utazó Bécs. Weinberger Sándor utazó Budapest, Csanádi Török Gerő ügynök Budapest.

Biasini szálloda. Szelescsény Lajos Marosvásárhely, Kröger János számtanácsos Budapest, Gerébi Gy. joghallgató Debrecen, Schwarcz Izsák hivatalnok Dés, Dr. Polgár Péter Budapest, Kéicz Vincze százados és neje Dés, Gáll Ernő birtokos Mócs, Papp Ferenczné adótárnokné Mócs.

REGÉNY.

A két vérfolt története.

Bűnügyi elbeszélés.

Írta: A. Conan Doyle.

9
— Épen most fontos felfedezést tett a párisi rendőrség, írja a Daily Telegraph, mely fellebbenti a fátyolt, a mi Lucas Eduardó tragikus esetét kit a halál mult hétfőn éjjel, a Godolphin uton, Westminsterben oly erőszakos módon ért, eddig borította. Talán emlékeznek olvasóink,

hogy az áldozatot agyonszurva találták szobájában és hogy némi gyanuok merült ugyan az inas ellen fel, de a gyanut lerontotta alibije. Tegnap egy hölgyet, kit Tournaye Henrihné néven ismertek, és az Austerlitz uton egy kis villában lakott, cselédei orvosi szakértőkhöz vezették, mint örültet. A megfigyelés után kint, hogy tényleg közveszélyes örültség fejlődött ki nála. A rendőrség kikutatta, hogy Tournaye Henrihné csak mult kedden érkezett vissza londoni utazásából és ezért terelődött reá a figyelem és próbálták némi összefüggésbe hozni a westminsteri gyilkossággal. Fényképek összehasonlításából kétségtelenül kiderült, hogy Tournaye Henrik és Lucas Eduardó egy és ugyan azon személy, és hogy a meggyilkolt ismeretlen okokból kettős életet élt Londonban és Párisban. Tournayené Breole származású, a végletekig izgatott kedélyű és a multban rendkívül gyakran voltak féltékenységi rohamai, melyek szinte az örületig fokozódtak. Azt sejtik, hogy ily rohamában követte el a borzasztó bűnt, mely oly nagy port vert fel Londonban. Hétfő éjszakai cselekedeteinek még nem jöttek nyomára, de kétségtelen, hogy egy nő, kinek személyleírása teljesen reállik, nagy feltűnést keltett kedd reggel a pályaudvaron, zilált külseje és mozdulatainak hevesége által. Valószínű azért, hogy a gyilkosságot örültségében követte el, vagy hogy közvetlen következménye volt, hogy a szerencsétlen nő elveszítette esztét. Jelenleg képtelen összefüggően előadni a történet eseményeket és az orvosok nem sok reményt fűznek felgyógyulásához és hogy ismét elméletére tér. A bizonyos, hogy egy nőt, ki Tournayené lehetett, látták néhány óráig hétfőn éjjel a Godolphin uton járkálni.

— Mi a véleménye erről; Holmes? hangosan olvastam föl neki e hírt, mialatt reggelijét befejezte.

— Kedves Watson, mondá, mialatt az asztaltól felkelt és föl és alá járt a szobában, ön nagyon türelmes, de, ha nem szóltam az utolsó három napon, ez csak azért volt, mert nem volt mit mondanom. Sőt ez a párisi értesítés sem sokat használ nekünk.

— Ez biztosan döntő körülmény a gyilkosság ügyében.

— Annak az embernek halála csak mellékkörülmény — a mi valódi feladatunkkal összehasonlítva, mely abból áll, hogy az iratot kikütsük és Európát katasztrófától mentjük meg. Majdnem óránként kapok értesítést a kormánytól és bizonyos hogy sehol Európában nem észlelhető a zavarnak nyoma sem. Már most, ha ez a levél elveszett — nem, nem vesztetett el — de ha nem vesztett el, hol lehet? Kinél van? Miért tartják vissza? Ez a kérdés, mint egy kalapács üti agyvelőmet. Tényleg csak véletlen lett volna, hogy Lucas azon az éjjelen lelte halálát, mikor a levél elveszett? Elért-e hozzá egyáltalán az a levél? Ha igen, miért nincs a többi iratai között? Bolond neje vitte volna el magával? Ha igen, vajjon ott van-e házában Párisban? Hogy kutathatnék utána a nélkül, hogy a francia rendőrség figyelmét és gyanuját felkeltsem? Olyan eset ez kedves Watson, hogy a törvény ép oly veszedelmes reánk, mint a bűnösre nézve. Minden ember ellenünk dolgozik és oly rendkívül sok függ pedig ettől. Ha sikeresen bonyolítom le, ugy ez volna az eddig elért sikereim koronája. Ah, itt van az utolsó hírnököm. Izgatottan nézett bele a cédulába a mit át-

nyújtottak neki. Ho, hó, úgy látszik Lestrade valami minket érdeklőt észlelt. Vegye, Watson, kalapját és baktassunk le együtt Westminsterbe. (Folytatjuk.)

Főszerkesztő: DR. ÓVARI ELEMÉR.

Felelős szerkesztő: SZÁSZ ÖDÖN.

Kiadó: „NAPLO“ hírlapkiadó-vállalat

NYILTTÉR

JÓKAI-KÁVÉHÁZ

Jókai-utca 4. szám.

A mulató-közönségnek legjobb és legszebb találkozó helye.

Heimann Sándor,

tulajdonos.

ŐSZI ALBERT

ékszer és óra nagy-raktára, Kolozsvárt, Wesselényi M.-u. 2. nagy választék ezüst árukba. — Javítások felvállaltatnak.

UJ ÜZLET!

Szép-utca 2. sz. alatt (sarok épület)

Férfi ruha és női felöltők!

1 rend téli férfi ruha	5 frttól feljebb
1 rend téli fiu ruha	1.80 " "
1 női divatos kabát	5- " "
1 női vattirozott gallér	6.50 " "
1 rend téli magyar ruha	7.50 " "
1 női téli posztó cipő	1.50 " "

Hosszu kabát dus választék! — Kurta bundás szörme kabát. — Boák dus választékban. — Egy próbabevásárlással tessék meggyőződni. Tisztelettel

Klein R. és Társa.

Uj üzlet

Uj üzlet

a vashid mellett.

Valódi Singer varrógépek raktára

FINKLER és TÁRSA

cégnél, Kolozsvár, vashid mellett.

Nagy raktár kerékpárokban, varrógépekben és azoknak alkatrészeiben.

!! Nagy javító műhely !!

Javitunk: írógépeket, készítünk villanycsengő berendezéseket és minden e szakmába vágó javításokat olcsón és pontosan eszközünk. Régi varrógépeket is becseserélünk.

Varrógépek részletfizetésre is kaphatók gyári áron.

Szerkezeti hibákért 6 évi jótállást vállalunk.

Vidéki megrendeléseket gyorsan és pontosan eszközünk.

Finkler és Társa.

Emailirozunk szakszerűen berendezett email kemencénkben.

Uj házikenyér sütőde! „Központi kenyérsütőde”
 Tisztelettel értesitem a nagyérdemű közönséget, hogy
 Wesselényi Miklós utca
 25. szám alatt
 a főpostával szemben

„Központi kenyérsütőde”
 cég alatt
 uj házikenyér üzletet
 nyitottam.

Házikenyéremet alföldi asszonyokkal süttetem.
 Sütődém Forduló utca 7. sz.
 alatt, a Seemann-féle házban van.
 Kenyérsütés naponta kétszer, délbe 12
 órakor és délután 2 órakor.
 Becses pártfogását kérve, maradok
 tisztelettel BARABÁS EDE.

TELEFON 543.

Olcsó törlesztő kölcsönök!
 10, 20, 25, 32, 42 és 50 évre
 az Erdélyrészi Magyar Jelzáloghitelbank
 Részvénytársaságnál
 KOLOZSVÁRT, Rózsa-utca 1. szám, emelet.

A kölcsönök teljes összegben folyósítatnak, minden levonás nélkül. Földbirtokra és kolozsvári belvárosi új vagy régebbi építkezési, de forgalmas helyen fekvő házakra a becserkék 50%-a. Vidéki és külvárosi házaknál ha újak az érték 45%-a, ha régiek, de jó karban és forgalmas helyen vannak az érték 40%-a adatik kölcsön. *Becslési eljárás helyben díjmentes.* A kölcsönök lebonyolítása gyors és a költségek minimálisok. *Ügynökök fölőslések,* miután minden szükséges felvilágosítással készséggel és díjtalanul szolgál az **Igazgatóság.**

Hivatalos órák 9-1. — Prospektus kívánatra ingyen!
Építési törlesztő kölcsönök is kaphatók!

B. BAK SÁNDOR
 épület és műlakatos
 7 1-20
KOLOZSVÁRT, Malom-u. 28. sz.

Van szerencsém a n. é. közönség tudomására hozni, hogy Malom-utca 28. szám alatt atyám B. Bak Lajos gyártelepén a mai kor igényeinek teljesen megfelelő **épület- és műlakatos-műhelyt** nyitottam. — Elvállalok minden a fémipar körébe tartozó munkákat, u. m.: **diszkapukat, balkon-, lépcső- és sirkerítéseket** a legegyszerűbbtől a legdiszesebb stilszerű kivitelben; továbbá **épületvasalásokat, vasfedélszerkezeteket. Butor-diszmuvasalásokat, műkovácsolt luszterek, lámpák, virág-asztalkák** vasból sárga- és vörösrézből vagy nickelezve, adott vagy általam készített rajz szerint.

A n. é. közönség becses pártfogását kérve vagyok kiváló tisztelettel
B. Bak Sándor műlakatos.

Telefon 120.

◆ Rajzzal és költségvetéssel készséggel szolgálók. ◆

Javításokat gyorsan és pontosan eszközölök.
 Vidéki megrendelésekre azonnal válaszolok.

Felhívás.

Az „Erdélyrészi általános takaré- és hitel-szövetkezet” (Kolozsvár, Ferencz József út 2.) 3 évre szóló **koronás-évtársulatot** indított meg, a melybe való belépésre a t. közönség ezennel tisztelettel felhivatik.

Az évtársulat tagjai 3 éven át hetenként 1, vagy több koronát fizetnek be betéti könyvre s a 3 év leteltével úgy a befizetett összegek, valamint 5% kamatja s az átírási és késedelmi díjakból **eredő jövedelem** a bank által a tagoknak készpénzben kifizetetik. Az említett jövedelemmel a **betett koronák kamatja 10%-ra is felnőhet.**

A tagok kölcsönt nyerne váltóra, kötelezvényre, értékpapírra és jelzálogra, mérsékelt kamat mellett.

Ha a tag kölcsönt vesz igénybe, a **kölcsönt 1-2 koronájával fizetheti 3 év alatt vissza**, ha pedig kölcsönt nem vesz igénybe, de bármely okból a befizetéseket beszüntetni akarja, könyvét másra átruházhatja s azt mint készpénzt bárki átveszi.

A hetenkénti koronás befizetést senki meg nem érzi s így minden tag minden nagyobb áldozat nélkül **három év alatt jól kamatozó tőkére tesz szert.**

Az évtársulatba való belépés mindenkinek melegen ajánlható.

Ujhelyi M. és Társ
 könyvnyomdája
Kolozsvár,
 Jókai-utca 15. szám.

Elkészítetnek mindennemű nyomtatványok a legújabb és legdiszesebb kiállításban jutányos áron

Vidéki megrendelések pontosan teljesítetnek

Telefon szám 379.

